

Стратегияи миллии арзёбии сифати таҳсилот дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2044

1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

1.Стратегияи миллии арзёбии сифати таҳсилот дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2044 (минбаъд - Стратегия) дар асоси Консепсияи миллии арзёбии сифати таҳсилот дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2044, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 апрели соли 2024, № 240 тасдиқ шудааст, таҳия гардидааст. Стратегия ҳамчун воситаи амалисозии Консепсияи мазкур ба тақмили низоми маориф бо мақсади таъмини сифати таҳсилот тавассути ба роҳ мондани низоми арзёбӣ равона шудааст.

2.Стратегия ҳамчунин ба тақмили раванди таълим равона шуда, ба таъмини сифати таҳсилот дар Тоҷикистон мусоидат ва барои иштирок дар арзёбии байналмилалӣ сифати таҳсилот замина мегузорад.

3.Сифати таҳсилот бо дарназардошти таъмини шароити мусоид барои таълиму тарбия, иқтидори кадрӣ, адабиёти таълимии ба қобилияти зеҳнӣ физиологии тарбиягирандагону таълимгирандагон мутобиқаткунанда, воситаҳои таълимӣ, маводди методӣ аёнӣ, инчунин азҳудкунии барномаҳои таълимию тарбиявӣ мутобиқ ба талаботи стандартҳои давлатӣ таҳсилот мавриди арзёбӣ қарор мегирад.

2. ТАҲЛИЛИ ВАЗЪ

4. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати идоракунии сифати таҳсилот дар назди вазорату идораҳои дахлдор ва муассисаҳои таълимӣ шӯба, бахш ва гурӯҳҳои масъул барои идоракунии сифати таҳсилот фаъолият доранд.

5. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон низоми бисёрзинагии таҳсилот (бакалаврият, мутахассис, магистр) доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисос, доктор ҳабилитат дар ҳамбастагӣ ба роҳ монда шуда, бо дарназардошти зинаҳои таҳсилот натиҷагирӣ карда мешаванд.

6. Арзёбии сифати таҳсилот дар шароити замони ҳозира бо дарназардошти азҳудкунии барномаҳои таълимӣ дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва ибтидоии касбӣ дар асоси низоми баҳогузори панҷола (2-5) ба роҳ монда мешавад ва дар муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ дар асоси низоми баҳогузори садҳола татбиқ мегардад.

7. Натиҷаи таҳлилҳо нишон дод, ки соли 2024 сифати таҳсилот дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ба 35,1 дарсад, муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии типӣ нав 42,1 дарсад, муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ 35,7 дарсад, муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ 39,5 дарсад ва муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ 44,3 дарсад баробар аст. Инчунин, азҳудкунии барномаҳои таълимӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ба 93,1 дарсад, муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии типӣ нав 95,1 дарсад, муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ 71,3 дарсад, муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ 76,3 дарсад ва муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ 85,3 дарсад муайян карда шуд.

8. Арзёбии сифати таҳсилот ва азҳудкунии барномаҳои таълимӣ дар муассисаҳои таълимӣ дар нимсолаи якум ва дууми соли таҳсил гузаронида мешавад. Арзёбӣ дар асоси гузаронидани мониторинги сифати таҳсилот натиҷагирӣ карда мешавад.

3. МУШКИЛОТИ АРЗЁБИИ СИФАТИ ТАҲСИЛОТ ВА РОҲҲОИ ҲАЛЛИ ОН

9. Мушкилоти арзёбии сифати таҳсилот дар муассисаҳои таълимӣ:
- риоя нагардидани принципҳои арзёбӣ;
 - мукамал набудани меёриҳо, воситаҳо ва таснифоти дараҷаҳои арзёбӣ;
 - аз ҷониби омӯзгорон ба таври кофӣ истифода нагардидани усулҳои муосири арзёбии кишварҳои пешрафта дар раванди таълим;
 - таҳлили нопурраи натиҷаҳои арзёбии фаъолияти таълимии таълимгирандагон ва омӯзгорон аз ҷониби раёсату шӯбаҳои маориф, инчунин дар сатҳи зарурӣ омода накардани ҳисобот ҷиҳати бартарафсозии мушкилоти ҷойдошта;
 - мавҷуд набудани нишондиҳандаҳо (индикаторҳо)-и ягона ҷиҳати ба таври воқеӣ муайян намудани сифати таҳсилот;
 - ба талаботи замони муосир ҷавобгӯӣ набудани санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ танзимкунандаи масъалаҳои арзёбӣ дар соҳаи маориф;
 - таҳия нагаштани моделҳои арзёбӣ вобаста ба намуд ва зинаҳои таҳсилот, инчунин ниёзҳои таълимгирандагони имконияташон маҳдуд;
 - дар сатҳи зарурӣ қарор надоштани ҳамкориҳои сохторҳои дахлдори соҳаи маориф бо ташкилотҳои дахлдори кишварҳои пешрафта оид ба масъалаҳои арзёбии сифат;
 - мавҷуд набудани механизми ягонаи арзёбии сифати таҳсилот дар низоми маориф;
 - ба таври зарурӣ маблағгузорӣ нагардидани гурӯҳҳои идоракунии сифати таҳсилот дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ.

10. Роҳҳои ҳалли мушкилоти арзёбии сифати таҳсилот:
- таҳия намудани усулҳои арзёбӣ;
 - тавсеаи мониторинг ва арзёбии сифати таҳсилот дар сатҳи давлатӣ;
 - таҷдиди назар намудани стандартҳо, нақшау барномаҳои таълимӣ, инчунин тақмили ихтисоси омӯзгорон;
 - арзёбии адабиёти таълимӣ (аз ҷумла китобҳои дарсӣ);
 - ҷорӣ намудани технологияҳои муосири таълим;
 - таваҷҷуҳ намудан ба рушди малакаҳои тафаккури интиқодӣ ва эҷодкорӣ дар раванди таълим;
 - дастгирии таҳсилоти фарогир бо дарназардошти ниёзҳои гуногуни таълимгирандагон;
 - таъмини шаффофият ва дастрасии маълумот дар бораи сифати таҳсилот ҷиҳати идоракунии самаранок ва ислоҳи камбудҳои дар ин самт;
 - ҷалби мақомоти дахлдор ба раванди таҳия ва таҷдиди стандарту нақшаҳо ва барномаҳои таълимӣ;
 - дастгирии таҳқиқоти педагогӣ барои дарёфти усулҳои инноватсионии таълим, инчунин таъмини имкониятҳои баробар ва дастрасӣ ба таҳсилот барои ҳамаи қишрҳои ҷомеа.

4. МАҚСАД ВА ВАЗИФАҲОИ СТРАТЕГИЯ

11. Мақсади таҳияи Стратегия ин баланд бардоштани сифати таҳсилот, ба танзим даровардани низоми миллии арзёбӣ ва мутобиқсозии низоми маорифи кишвар ба меёриҳои байналмилалӣ дар ҳама зинаҳои таҳсилот мебошад. Стратегия барои рушди зеҳнии омӯзгорону муррабӣён бо мақсади тақмили фаъолияти таълимӣ-методӣ (дастгирии методӣ, тақмили ихтисос, омода намудани омӯзгорони оянда дар зинаи таҳсилоти касбӣ) мусоидат мекунад.

12. Стратегияи мазкур ба амалишавии ҳадафҳои зерин мусоидат мекунад:
- мутобиқати барномаҳои таълимӣ бо стандартҳои фаннӣ;
 - таъмини арзёбии барномаҳои таълимӣ;

- таъмин намудани сифати адабиёти таълимӣ;
- арзёбии натиҷаи фаъолияти таълимии тарбиягирандагон ва таълимгирандагон;
- мониторинги дастовардҳои тарбиягирандагон ва таълимгирандагон;
- ташкили механизми муосири баҳогузорӣ ва арзёбии мониторинги стандартҳои давлатии таҳсилот;
- заминагузорӣ ба арзёбиҳои миллий ва байналмилалӣ;
- ба низом даровардани идоракунии раванди таълим;
- таҳкими заминаи моддӣ-техникӣ.

13. Вазифаҳои Стратегия:

- тақмил додани раванди таълиму тарбия;
- ба даст овардани маълумот оид ба дастовардҳои таълимгирандагон;
- истифодаи самараноки натиҷаҳои арзёбӣ;
- тақмили стандартҳои таҳсилотӣ, нақша ва барномаҳои таълимӣ;
- гузаронидани арзёбӣ барои баланд бардоштани сифати таълим дар сатҳи академӣ-таълимӣ, ниҳодӣ ва миллий бо мақсади иштирок дар арзёбиҳои байналмилалӣ;
- ба роҳ мондани ҳамкории зич миёни омӯзгорон ва тарбиягирандагону таълимгирандагон, волидайн (шахсони онҳоро ивазкунанда), муассисаи таълимӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ дар раванди арзёбии сифати таҳсилот;
- таҳияи барномаҳову модулох, дастурҳои методӣ ва омода намудани тренерони сатҳи миллий ва минтақавӣ оид ба масъалаҳои арзёбии сифати таҳсилот;
- марҳила ба марҳила аз омӯзиш гузаронидани омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ оид ба истифодаи механизми миллии арзёбии сифати таҳсилот;
- таҳияи дастуру роҳнамо барои кадрҳои роҳбарикунанда (сардорони раёсат, мудирони шуъба, бахш ва роҳбарони гурӯҳҳои идоракунии сифати таҳсилот дар муассисаҳои таълимӣ) ҷиҳати баргузории самараноки арзёбӣ;
- ташкили семинарҳои омӯзишӣ барои мутахассисон ва омӯзгорон оид ба истифодаи воситаҳои таҳияшудаи арзёбии сифати таҳсилот дар ҳама зинаҳои таҳсилот;
- татбиқи технологияҳои муосири таълим барои арзёбӣ;
- банақшагирии чорабиниҳои ҷиҳати ворид намудани тағйирот ба низоми миллии арзёбии таҳсилот тавассути баргузории семинару конференсияҳо.

5. САМТҲОИ АСОСӢ ВА НИШОНДИҲАНДАҲОИ СТРАТЕГИЯ

14. Стратегия ҷанбаҳои зеринро фаро мегирад:

- идоракунии раванди арзёбӣ;
- таҳлили нишондодҳо;
- фардикунонии раванди таълиму тарбия;
- тақмили ихтисос;
- таҷдиди назар намудани адабиёти таълимӣ;
- рақамикунони раванди таълим;
- таҳким бахшидани малака ва маҳорати тарбиягирандагону таълимгирандагон.

15. Стратегия барои расидан ба ҳадафҳои рушди таҳсилоти босифат, дар ҳама зинаҳои таҳсилот ва таъмини рақобатпазирӣ дар бозори меҳнат вобаста ба иқтисодиёти миллий замина мегузарад.

16. Самтҳои асосии амалисозии Стратегия:

- сиёсати баҳодихӣ ва идоракунии, таҳия ва ҷорӣ намудани стандартҳо ва расмиёти арзёбӣ, таҳияи маводди таълимӣ ва дастурҳо барои омӯзгорон;
- арзёбии ташаккулдиҳанда ва ҷамъбасти, ҷорӣ намудани низоми арзёбие, ки на танҳо донишҳои академӣ, инчунин тафаккури интиқодӣ, эҷодкорӣ ва малакаҳои ҳамкоро ба ҳама медиҳад;
- технологияҳои рақамӣ, ҳамгироии воситаҳои рақамӣ барои идоракунии арзёбӣ, таҳлили натиҷаҳо ва фардӣ кардани таълим;
- тақмили ихтисоси омӯзгорон, рушди мунтазами касбии омӯзгорон, мубодилаи таҷрибаи пешрафта ва дастгирии методӣ;
- таҳқиқи самаранокии мониторинг ва таҳлили татбиқи стандартҳо ва барномаҳои таълимӣ бо дарназардошти тақмил ва мубокиқсозии онҳо ба талаботи замони муосир;
- омӯзиш, мушоҳида ва таҳқиқи самаранокии истифодаи воситаҳои муосири арзёбие, ки бо мақсади баланд бардоштани сифати таҳсилот, сатҳи дониш, малака ва маҳорати таълимгирандагон ва беҳтар намудани мазмуни онҳо бо дарназардошти стандартҳои байналмилалӣ таҳия гардидаанд;
- арзёбии вазъи таҳияи саволномаҳои тестӣ барои муайян кардани сатҳи дониш, малака ва маҳорати таълимгирандагон дар асоси талаботи стандартҳои фаннӣ, барномаҳои таълимӣ бо дарназардошти тақмил ва мубокиқкунонӣ ба меъёрҳои замони муосир;
- омӯзиш ва таҳқиқи раёсату шуъбаҳои маориф, роҳбарияти ҳама зинаҳои таҳсилот дар таъмини рушди касбии омӯзгорони фаннӣ, арзёбии дақиқ ва шаффофи дониш, малака ва маҳорати таълимгирандагон;
- таҳқиқи самаранокии татбиқи арзёбии ташаккулдиҳанда дар фарогирии таълимгирандагон ба фаъолияти пурсамар, худбаҳодихӣ дар раванди омӯзиш ва бартарафсозии мушкулоти ошкоргардида;
- таҳияи тавсияҳои методӣ барои омӯзгорони фаннӣ (арзёбии дохилисинфӣ);
- омӯзиш, мушоҳида ва таҳқиқоти нақши ҳавасмандгардонии муассисаҳои таълимӣ дар таҳияи супоришҳо ҷиҳати арзёбӣ, таҳлили натиҷаҳои аттестатсия, имтиҳоноти марказонидашудаи дохилшавӣ ба муассисаҳои таҳсилоти миёна, олии касбӣ ва пешниҳоди ҳисобот ба Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон.

17. Таҳияи нишондиҳандаҳо (индикаторҳо)-и таҳлили муассир дар асоси таҷрибаи ҷаҳонӣ бо дарназардошти хусусиятҳои низоми маорифи миллий:

- таҳияи низомнома оид ба низоми арзёбии миллий;
- истифодаи нишондиҳандаҳои расмӣ ҳамчун асос барои амалисозии раванди таълиму тарбия дар муассисаҳои таълимӣ;
- фаългардонии механизмҳои муосири арзёбӣ дар сатҳи миллий;
- омода кардани саволномаҳо барои арзёбӣ дар асоси намунаҳои арзёбии байналмилалӣ;
- таҳияи дастурҳои методии арзёбӣ барои мақомоти ваколатдор дар соҳаи арзёбӣ;
- ба роҳ мондани таҳлилҳои мунтазами сифати таҳсилот бо истифода аз воситаҳои арзёбии муосир;
- таҳияи пурсишномаи ягона барои муайян кардани мушкулоти ва роҳҳои ҳалли он дар амалигардонидани таҳсилоти босифат;
- таҳия ва ҷорӣ намудани низоми дастгирии омӯзгорон дар раванди фаъолияти таълимӣ бо таъия ба методологияи рушди муттасили касбӣ, ки тавассути ташхис, банақшагирий, татбиқ ва бознигарӣ амалӣ карда мешавад;
- таҳияи барномаҳои таълимӣ барои таълимгирандагони имконияташон маҳдуд;
- ташкили ҳамкории пайваста байни мақомоти марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар асоси корҳои таҳлили ба натиҷаи арзёбӣ асосёфта;
- гузаронидани таҳқиқоти марҳилавӣ бо истифода аз маълумоти арзёбиҳои байналмилалӣ бо дарназардошти хусусиятҳои низоми маорифи миллий;
- ҷорӣ намудани усулҳои таҳлили арзёбӣ дар сатҳи гуногун ва татбиқи раванди ташхис, банақшагирий, истифода ва бознигарӣ;
- фаългардонии нақши роҳбарони муассисаҳои таълимӣ дар таҳлил ва таъмини сифати таҳсилот дар асоси натиҷаҳои арзёбиҳои ҷорӣ ва ҷамъбасти;
- тақмили малака ва маҳорати касбии омӯзгор тавассути усул ва технологияҳои муосири таълим;
- ҷорӣ намудани технологияҳои рақамӣ дар раванди мониторинг барои баланд бардоштани самаранокии раванди таълим;

- таҳияи маводди таълимию методӣ ва роҳнамо вобаста ба технологияи нави арзёбӣ;
- иштироки фаъолонаи кишвар дар арзёбиҳои байналмилалӣ сифати таҳсилот;
- муҳайё намудани шароити мусоид барои иштирок дар ҳама намуди арзёбиҳо.

18. Натиҷаи арзёбӣ ҷиҳати мубодилаи таҷриба, ҳамкориҳои илмӣ таълимӣ ва дастгирии молиявӣ техникаи амалӣ гардида, инчунин барои рушди муносибатҳои байналмилалӣ дар соҳаи маориф мусоидат менамояд.

19. Натиҷаи арзёбии байналмилалӣ барои тақмили минбаъдаи методологияи таълим ва ҷорӣ намудани усулҳои муосири арзёбӣ замина мегузорад:

- таҳияи барномаҳо бо истифода аз натиҷаҳои арзёбиҳои байналмилалӣ;
- таҳияи нақша ва барномаҳои таълимӣ мутобик ба меъёрҳои байналмилалӣ;
- тақмил додани барномаҳои таълимии курсҳои тақмили ихтисоси омӯзгорон дар асоси натиҷаҳои ноилгардидаи арзёбӣ.

20. Нишондиҳандаҳои мақсаднок:

- баланд гардидани сифати таҳсилот мутобик ба талаботи стандартҳои давлатӣ дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот ва арзёбии байналмилалӣ;
- талабот ба хатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти касбӣ дар бозори меҳнат ва дастовардҳои онҳо барои рушди иқтисодиёти миллий;
- таҳким ёфтани заминаи модди-техникӣ ва технологияи рақамӣ;
- ташаккули муҳити рақобатпазир, эҷодкорӣ, навоарӣ байни омӯзгорон ва таълимгирандагон.

21. Дар марҳилаи ниҳии амалисозии Стратегияи мазкур сифати таҳсилот дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот таъмин карда шуда, натиҷагирӣ он то 100 дарсад баланд бардошта мешавад.

22. Натиҷаҳои омӯзиш, ташаккули салоҳиятҳои асосӣ ва фаннӣ барои баланд бардоштани сифати таҳсилот мусоидат мекунад:

- ворид намудани тағйиру иловаҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳаи маориф;
- таҳияи стандартҳои давлатӣ таҳсилоти умумӣ, стандартҳои таълимӣ (фаннӣ)-и таҳсилоти томактабӣ, миёнаи умумӣ, ибтидоӣ, миёнаи касбӣ, олии касбӣ ва баъдидипломӣ бо дарназардошти талаботи замони муосир ва меъёрҳои байналмилалӣ;
- ворид намудани тағйиру иловаҳо ба нақшаву барномаҳои таълимӣ дар ҳама зинаҳои таҳсилот бо дарназардошти дастовардҳои илмӣ, дархости корфармоён, таълимгирандагон, инчунин вобаста ба хусусиятҳои асосии физиологӣ синусолӣ ва таълимгирандагони имконияташон маҳдуд;
- таҳия ва таҷдиди назар намудани мазмун ва мундариҷаи китобҳои дарсӣ бо дарназардошти талаботи стандартҳои фаннӣ ва барномаҳои таълимӣ;
- таҳияи дастурҳои методӣ ва маводди таълимӣ барои омӯзгорони ҳамаи зинаҳои таҳсилот бо дарназардошти татбиқи технологияҳои муосири таълим;
- муайян кардани самаранокии истифодаи технологияҳои муосири таълим, таҷҳизонидани кабинетҳои таълимӣ бо таҷҳизоти муосир, таъмини ҳамгирӣ илм бо истеҳсолот, рушди салоҳиятҳои асосӣ ва фаннии таълимгирандагон дар раванди таълим ҷиҳати баланд бардоштани сифати таҳсилот;
- иҷрои талаботи стандартҳои фаннӣ ва барномаҳои таълимӣ дар муассисаҳои таълимӣ.

6. МАБЛАҒГУЗОРИИ СТРАТЕГИЯИ МАЗКУР

23. Стратегия аз ҳисоби маблағҳои бучети ҷумҳуриявӣ, ки ҳамасола ба Вазорати маориф ва илм Ҷумҳурии Тоҷикистон ва вазорату идораҳои, ки дар сохторашон муассисаҳои таълимӣ доранд, ҷудо карда мешаванд, инчунин сармоягузориҳои хориҷӣ, созмонҳои байналмилалӣ ва шарикони рушд, шарикони иҷтимоӣ ва сарчашмаҳои дигари маблағгузорӣ, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ накардааст, амалӣ мегардад.

24. Андозаи маблағгузорӣ бо дарназардошти ҷорабиниҳои мушаххас дар нақшаи амали Стратегия, ки барои ҳар се сол таҳия мегардад, пешбинӣ карда мешавад.

7. МОНИТОРИНГ ВА АРЗЁБИИ СТРАТЕГИЯИ МАЗКУР

25. Мониторинг ва арзёбии Стратегияи мазкур аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи маориф ва илм, назорат дар соҳаи маориф ва илм, инчунин дар соҳаи таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ гузаронида мешавад.

26. Мониторинг ва арзёбии Стратегия тибқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 декабри соли 2018, №615 «Дар бораи Қоидаҳои гузаронидани мониторинг ва арзёбии амалишавии ҳуҷҷатҳои стратегӣ сатҳи миллий, барномаҳои соҳавӣ ва минтақавӣ рушд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» гузаронида мешавад.

8. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

27. Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи маориф ва илм, назорат дар соҳаи маориф ва илм, инчунин дар соҳаи таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ барои таъмини амалисозии самараноки Стратегияи мазкур масъулият доранд.

Замимаи 2

ба қарори Ҳукумати

Ҷумҳурии Тоҷикистон

аз 28 феввали соли 2025, [№ 141](#)

Нақшаи амали Стратегияи миллии арзёбии сифати таҳсилот дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2044 дар солҳои 2025-2027

Ниг. ба [замима](#)